

Folkomröstningen i Storbritannien om EU-medlemskapet den 23 juni 2016 : Brexit

1. Inledning

Den 23 juni 2016 röstade britterna i en folkomröstning om de skulle lämna eller stanna kvar i EU. 51,9 procent röstade för att lämna, Brexit och 48,1 procent för att stanna, Remain. Valdeltagandet var ovanligt högt med 72,2 procent. SvD 26/6 -16

I föregående artikel 2016-06-17 ”Storbritanniens folkomröstning om EU-medlemskapet den 23 juni 2016 Sverige behöver ett juridiskt bindande undantag från euron” återgavs vad folkomröstningen handlade om.

Etablissemangen hade under folkomröstningskampanjen propagerat för att Storbritannien skulle stanna kvar i EU och konsekvenserna av ett brittiskt utträde målades i närmast katastrofala färger.

Efter nederlaget i folkomröstningen för Stanna-sidan kom nya förslag om att resultatet skulle ställas åt sidan genom en ny folkomröstning och på så sätt myglas bort såsom tidigare gjorts med t ex Irlands folkomröstning om Lissabonfördraget tills irländarna röstade ”rätt”. Anmärkningsvärt är också den människosyn som en del opinionsbildare har givit uttryck för, att Brexitröstande inte förstår vad de röstat på, eftersom de inte hade följt experterna och på så sätt inte hade förstått sitt eget bästa. Men ifrågasatt experter har ifrågasatts, eftersom deras påståenden om de ekonomiska följderna av EU-medlemskapet och Brexit är diskutabla och inkomstfördelningen har ”experterna” bortsett ifrån. Det finns all anledning att närmare analysera dessa frågor.

2. Förslag om fortsatt mygel

Svenska Dagbladets krönikör Rolf Gustavsson aktualiserade resonemang om att mygla bort Brexit och hålla ny folkomröstning tills ”de röstar rätt” meddetsamma efter folkomröstningen. ”**Den cynism som jag** utvecklat efter alla åren i Bryssel leder mig till misstanken att det blir nya turer och kanske till att man ännu en gång får en folkomröstning. Det har ju hänt förr. Efter Danmarks nej till Maastricht 1992 kom en ny chans 1993. Och Irland har ett par gånger fått rösta om, tills de till slut 'röstar rätt'.

Däremellan måste man bara hitta något folkrättsligt fikonlöv. Det finns många kreativa jurister och diplomater som kan uppfinna det.” SvD 26/6 -16

I SvD Näringsliv den 30 juni 2016 framträdde ekonomen Lars Calmfors som en politiker som inte respekterar det brittiska folkets nej i omröstningen den 23 juni utan ställer den åt sidan genom framställningen om en ny folkomröstning och Calmfors framstår som en EU-hök. ”De andra EU-länderna kan helt enkelt inte ge britterna förmånliga villkor eftersom det skulle öka risken för att unionen faller sönder. Det är ett slags moment 22 för EU-ledarna.

- Får Storbritannien alltför bra villkor finns risken att fler vill lämna och att EU spricker totalt. Samtidigt vill man ha ett bra samarbete med Storbritannien, inte minst av säkerhets- och försvarspolitiska skäl. Det är verkligen ett dilemma som övriga EU står inför, säger Lars

Calmfors.”

Brexitbeslutet kallar Calmfors ”både sorgligt och tråkigt”. SvD 30/6 -16 Rubriken till artikeln var ”Britterna blev vilseledda” och Calmfors säger ”- Det är så oklart vad alternativet till ett EU-medlemskapet är. Jag tror att många väljare har blivit vilseledda av lämna-kampanjen som lovat guld och gröna skogar utanför EU. ... Om processen att lämna drar ut på tiden och det sker en omsvängning i opinionen kanske det kan bli en ny folkomröstning ? Men det kanske är önsketänkande, säger Lars Calmfors.” SvD 30/6 -16

3. Attackerna på Brexitväljarna för att de inte följer experterna

Efter folkomröstningen har attackerna på Brexitförespråkarna fortsatt. De framställs som mindre vetande. De följer inte experterna och förstår inte sin egna intressen. Det är en syn som har likheter med den antidemokratiska argumentationen från 1800-talet som folkrörelsen för allmän och lika rösträtt hade att möta långt in på 1900-talet. Här ges några exempel.

I kolumnen den 9 augusti 2016 i Dagens Nyheter skrev den f d EU-kommissionären, britten Chris Patten : ”De som agiterade för ett utträde ur unionen, huvudsakligen på grundval av lögn och vanföreställningar, har ingen aning vad de nu ska ta sig till. De bygger inte upp, de förstör.

... Under folkomröstningskampanjen väckte nationalismen inte bara rasistiska instinkter utan också populistiska konspirationsteorier, som förhånade experterna och de institutioner där de verkar.”

I en artikel den 29 juni under rubriken ”**Vandringssägner**. Euromyterna handlar om ett sug efter sagor” skrev Jack Werner: ”Experter har avrått från ett EU-utträde så idogt att det kommer att skrivas sånger om det, till ingen nytta. Som många redan har konstaterat är förtroendet för expertis och myndigheter lågt. Men kanske är det ändå inte den rena oviljan att lyssna på kompetens som blockerar väljarnas väg till upplysning. Kanske är det snarare den goda berättelsen som gör det.” DN 29/6 -16

I en artikel den 8 juli talade Hynek Pallas också om ”Brexits expertförakt”. DN 8/7 -16

Före folkomröstningen skrev den brittiska Sverigekännaren Andrew Brown en stort uppslagen artikel i Dagens Nyheter den 19 juni under rubriken ”**Andrew Brown** : Brexit är en nationell psykos” : ”**Faktum är att lämnarnas tänkesätt** är så fullständigt vansinnigt, så bortom alla fakta och så fullt av inkonsekvenser, att det helt uppenbart är ett uttryck för något som faller utanför den traditionella politikens förklaringsmodeller. Det är frestande att avfärda detta som något patologiskt : postimperialt stressyndrom. Men det kanske är något annat på gång, med en egen logik. Vad kan detta vara ?

En mycket viktig beståndsdel är upproret mot auktoriteter av allehanda slag, vare sig de är experter eller politiker. Det tas för givet att de handlar uteslutande av egenintresse och att detta aldrig eller väldigt sällan stämmer överens med den vanliga människans egenintresse. Detta är naturligtvis ett generellt fenomen i hela västvärlden, men det grasserar särskilt intensivt i England på grund av det gamla imperiets kollaps och den traditionella patriotismens borttynande.” DN 19/6 -16

4. Kritiken av ifrågavarande experter

Men det finns starka skäl att ta avstånd från dessa stämplingar av vanliga människor som mindre vetande och i stället kritiskt granska ifrågavarande experters prestationer. Under finanskrisen som bröt ut 2008 pumpade många stater i västvärlden in enorma belopp i de stora bankerna som hade

blivit konkursmässiga efter vårdlös kreditgivning och spekulation, på inrådan av främst neoklassiska ekonomer. Aktieägarna och bankledningarna räddades och fick inte betala. Under tiden gick många företag omkull och anställda förlorade sina jobb. De försämrade statsfinanserna och åtföljande åtstrammningskuror drabbade offentliga sektorn med försämrad välfärd, ytterligare avskedanden och pressade löner som följd. När bankerna hade återhämtat sig, kunde bankledningarna och aktieägarna åter bevilja sig monsterösa löner, bonusar och aktieutdelningar. Det finns alltså klara vinnare och förlorare. Lågavlönade drabbades värst. Det är inte konstigt, att synen på ekonomiska experter fick stg en törn och skiljer sig åt mellan vinnare och förlorare, i all synnerhet som den neoklassiska ekonomin i praktiken har försummat fördelningsfrågorna. I Dagens Nyheter den 16 september 2016 redogörs för en färsk rapport från konsultföretaget McKinsey om utvecklingen av invånarnas inkomster i de 25 främsta industriländerna för 5 olika inkomstgrupper, från den lägsta till den högsta femtedelen, under perioderna 1993-2005 och 2005-2014.

”En färsk rapport från konsultföretaget McKinsey visar på oväntat stora klyftor. I de 25 främsta industriländerna hade 65-70 procent av befolkningen lägre eller oförändrade inkomster under 2014, jämfört med 2005.

Det skiljer sig markant från 1993-2005 då så gott alla, i samtliga 25 länder, fick det bättre.”

I länder som Frankrike, Italien, Nederländerna, Storbritannien och USA har ”befolkningens flertal, däribland en stor del av medelklassen, inte fått någon förbättring”.

”I USA och Storbritannien kom däremot tillväxten igång, men utan att större delen av befolkningen fick ökade inkomster. Längre hamnade en stor del av pengarna hos ett fåtal redan välbeställda. Det är först under allra senast tiden som amerikanska medelklasshushåll har börjat få märkbara inkomstökningar.

Inkomstfördelningen spelar roll. När breda grupper inte får del av den ekonomiska utvecklingen, föder detta ett befogat missnöje.”

EU:s överstatliga utveckling, klara tillväxt och inkomstfördelningen har satt fokus på EU-medlemskapet i Storbritannien i förhållande till värden som frihet, nationell självbestämmanderätt och demokrati. Följden blev att folkflertalet röstade för ett utträde ur EU. Ifrågavarande ekonomiska experter som förordade ett fortsatt brittiskt EU-medlemskap bortsåg från bl a inkomstfördelningen.

I nästa avsnitt ska redogöras för en motsvarande kritik av ifrågavarande experter av ekonomiprofessorn och rådgivaren till den franska premiärministern Jean Pisani-Ferry, vars antagande att ett fritt Storbritannien skulle lyckas sämre med frihandeln än EU jag inte fann anledning att förutsätta i min föregående artikel 2016-06-17 och då föll Jean Pisani-Ferrys negativa scenario för ett Storbritannien som lämnat EU.

Den kritik Jean Pisani-Ferry riktar mot ifrågavarande experter har ju också bäring mot den ekonomigrupp han själv tillhör. I själva verket fick han börja ompröva vad han skrev i sin kolumn den 15 juni 2016 : ”Om briterna lämnar EU tyder det på att rationella ekonomiska argument har mindre tyngd än känslomässiga.” DN 15/6 -16 Men i början skrev Jean Pisani-Ferry i kolumnen den 5 juli : ”... En av den sidans ledare, justitieminister Michael Gove, gick rakt på sak: 'Folk här i landet har haft nog av experter.' Det är frestande att avfärda den attityden som känslans seger över förnuftet.” DN 5/7 -16

5. Kritiken av experternas varningar om följderna av Brexit : Jean Pisani-Ferry

I kolumnen den 5 juli 2016 i Dagens Nyheter skrev Jean Pisani-Ferry under rubriken ”Experterna

saknade trovärdighet” : ”När britterna den 23 juni gick till beslut om sitt lands fortsatta medlemskap i EU hade det inte rått någon brist på uppmaningar att stanna kvar. Utländska ledare och moraliska auktoriteter hade klart uttryckt sin oro för följderna av ett utträde och de allra flesta ekonomer hade förvarnat om ett högt pris.

Ändå förklingade varningarna ohörda. Lämnväljarna litade inte på dem som varnade.” Jean Pisani-Ferry gav en förklaring: ”Många väljare vill inte lyssna till dem som aldrig förvarnade dem om finanskrisen 2008. Drottning Elisabeth talade för många när hon vid ett besök på London school of economics hösten 2008 frågade varför ingen hade sett att den var på väg. Och misstanken att ekonomerna går finansbranchens ärenden dröjer sig kvar. Vanligt folk är upprörda över vad de ser som de intellektuellas svek ... Ingen hade tagit på sig skulden för det lidande som följde i krisens spår och därför har den blivit kollektiv.” Jean Pisani-Ferry fortsatte: ”Väljarna mår mer om fördelningsfrågor, har andra (oftare kortare) tidshorisonter och är på sin vakt mot tendenser att de som har en domnerande ställning missbrukar den.

För att ekonomer och andra experter ska återvinna förtroendet måste de lyssna till sådana synpunkter, vara ödmjuka och avstå från att docera. De bör bygga sina åsikter på fakta och inte på förutfattade meningar. Och de bör ändra sig om fakta inte bekräftar deras åsikter.” DN 5/7 -16

En andra artikel på samma tema Jean Pisani-Ferry kom i kolumnen den 3 augusti 2016 i Dagens Nyheter. Det temat togs också upp i intervjun med honom i tidningen den 26 augusti 2016 om ifrågasvarande experters tillkortakommanden. ”Det gäller effekterna för lågutbildade av den fria rörligheten inom EU. Brittiska väljare såg problem som inte hade uppmärksamats tillräckligt och uppfattade detta som att eliten hade övergett dem.” DN 26/8 -16

Arr väljarna valde utträde ur EU förstod inte ifrågasvarande experter, men det betyder inte att det valet inte skulle vara rationellt.

6. Den ekonomiska utvecklingen efter Brexit

Den första börsdagen, måndagen den 27 juni 2016, efter Brexitomröstningen föll Stockholmsbörsen med 7,8 procent, Londonbörsen med 3,4 procent och Frankfurtbörsen med 3,1 procent. På tisdagen hade Dagens Nyheter på första sidan på temat **Efter Brexitomröstningen** en tjock rubrik före en lodrätt tjock pil som betecknade börsraset i Stockholm. ”Botten är inte nådd – läget kan självfallet bli sämre” stod det. DN 28/6 -16

Men börsraset kom av sig och Stockholmsbörsen vände i stället uppåt. ”Den första handelsdagen efter omröstningen föll aktiekurserna i och för sig dramatiskt, men sedan dess har de stigit med mer än 12 procent.” SvD 23/8 -16

”Att Storbritannien röstat för att lämna EU tycks inte ha haft någon direkt effekt på de svenska inköpschefernas optimism.” Det svenska Inköpschefsindex, som bygger på intervjuer med ca 200 inköpschefer inom tillverkningsindustrin och ”som speglar konjunkturen inom industrin, ökade i juli till 55,4 från förra månadens 52,9. En ökning av delindexet för orderingången till 56,7 i juli från 53,3 i juni uppges vara ett skäl. En annan förklaring är en uppgång av delindexet för produktion om 3,5 indexenheter, enligt Swedbank och Silf, som tar fram Inköpschefsindex. ... TT ” DN 2/8 -16

Börserna i London och Frankfurt repade sig också och steg. ”Bäst har det gått för Londonbörsen som rusat med nära 8 procent sedan nyheten briserade i midsommar.” SvD 9/8 -16

Den brittiska centralbanken, Bank of England, sänkte den 4 augusti sin styrränta från 0,5 procent

till 0,25 procent. Det var den första sänkningen sedan finanskrisen 2009. Banken fortsätter sina stimulanser med kvantitativa lättnader. Banken ska ”det närmaste halvåret öka sina obligationsköp med 60 miljarder pund till 435 miljarder pund och köpa företagsobligationer för upp till 10 miljarder pund.” Det brittiska pundet har sjunkit i värde mot kronan ca 10 procent. DN 5/8 –16

Både sänkningen av räntan och de kvantitativa lättnaderna tenderar att försvaga valutan och därmed öka Storbritanniens konkurrenskraft.

” Och hittills verkar brittisk ekonomi stå ganska stark. Tillväxttakten i BNP ökade till 0,6 procent det andra kvartalet i år, konsumenternas förtroende för ekonomin ökade med 3,2 procentenheter i augusti, industriexporten har ökat och försäljningen i detaljhandeln steg mer än väntat i augusti. Särskilt konsumtionen tycks bära upp ekonomin.

Men än är det alldeles för tidigt att säga att den brittiska ekonomin går oskadd genom Brexit, menar de flesta ekonomer, ” DN 29/8 -16 Det är riktigt, att förhastade slutsatser om framtiden har det funnits för mycket av.

Utan tvivel är det berättigat att säga att på kort sikt har stannasidans ekonomiska prognoser i regel varit mycket överdrivna. Den 16 juni 2016 uttryckte den avgående finska finansministern Alexander Stubb den förväntade ekonomiska stormen på väg till eurogruppens möte så här: ”Brexit skulle vara ett Lehman Brothers-ögonblick för Europa.” SvD 17/6 -16 Med facit i hand för den korta sikten är Svenska Dagbladets rubrik den 5 september 2016 logisk för en uppföljande artikel ”Katastrofen som kom av sig”, där en intervju med förra chefen för Bank of England, ekonomen Lord Mervyn King återges. Mervyn King har bland annat utrett den svenska riksbankens penningpolitik.

”Han anklagar i en tidningsintervju finansministeriet för att ha överdrivet de negativa konsekvenserna av brexit. Han kritiserar samtidigt regeringens kampanj före folkomröstningen för att ha förlitat sig på de 'mycket spekulativa' ekonomiska rapporterna. Lord Mervyn King anser att brexit kan vara bra för Storbritannien men håller fast vid att det är svårt att förutse vad som kommer att hända.

....

The Telegraphs vice chefredaktör Allister Heath skriver att ekonomerna borde ta ett ”chill pill” /kyligt piller/ då det gäller brexit. Han och andra skribenter lyfter upp exempel då ekonomerna gissat fel. År 1999 ansåg 65 procent av de ekonomer som intervjuades av tidningen The Economist att Storbritannien borde gå med i eurozonen. Hela 73 procent av de ekonomer som specialiserat sig på EU och den monetära unionen ansåg att Storbritannien borde införa euron.” SvD 5/9 -16

Samma anklagelser om ofönuftigt folk som röstat för brexit riktades mot dem som röstade nej till euron 2003 i folkomröstningen i Sverige. EU:s eurokris har vänt upp och ned på många tidigare spekulativa rapporter och perspektiv.

Man måste komma ihåg, att det blir knappast någon katastrof om det , mot förmodan, inte blir något avtal med EU. För Storbritannien behöver inte något avtal för att handla och har redan omfattande handel med många länder runt om i världen under Världshandelsorganisationens, WTO:s regler och att det även kan gälla EU i framtiden. Man ska inte heller glömma bort att Storbritanniens handelspartner i EU har ett intresse av att vidmakthålla och utveckla ett för båda parter gynnsamt handelsutbyte och att de är en kraft att räkna med i kommande förhandlingar. Som påpekades i föregående artikel 2016-06-17 är det Storbritannien som har varit drivande när det gäller utvecklingen av frihandeln och att det har gått trögt för EU. ”Det framgår också av premiärministerns brev 2015-11-10 med omförhandlingskraven under reformområdet ”Konkurrens” : ' Förenade kungariket välkomnar också den nya handelsstrategin som publicerades förra månaden

som återspeglar en agenda som vi har förordat i åratals och som inbegriper fullföljande av potentiellt massiva handelsavtal med Amerika, Kina, Japan och ASEAN.”, s 3. Det finns inte anledning att förutsätta att Storbritannien skulle lyckas sämre än EU med utvecklingen av frihandeln och då faller Jean Pisani-Ferrys negativa scenario för ett Storbritannien som lämnat EU.”

7. Avslutning

Premiärminister David Cameron, som höll sitt löfte från 2013 om att låta folket avgöra om Storbritannien skulle stanna kvar eller lämna EU, meddelade meddetsamma efter Brexit-resultatet att han skulle avgå. Efter EU-parlamentsvalet 2014 hade ledamöterna i Tories lämnat den konservativa/kristdemokratiska gruppen EPP som är federalistisk och pådrivande i överstatlig riktning. Tories bildade en ny, mer EU-skeptisk grupp.

Den 13 juli 2016 utsågs Theresa May, tidigare inrikesminister, till ny premiärminister. Hon hade tidigare sagt ”Brexit är Brexit” och att den som blir ansvarig för förhandlingarna med övriga EU ska vara från lämnakampanjen. DN 12/7 -16 Den nya premiärministern utsåg Boris Johnson till ny utrikesminister. En ny tjänst för internationell handel gick till en annan från Brexitkampanjen Liam Fox, som ska förhandla fram de nya handelsavtalen. Brexitminister (secretary of state for exiting the European Union) blev lämnasidans David Davis. DN 15/7 -16

”**Brexitministern** David Davis och Liam Fox, minister för internationell handel, har båda uppgett att de förväntar sig att Storbritannien går ur EU i början av 2019. Finansminister Philip Hammond har däremot sagt att utträdesförhandlingarna kan ta upp till sex år.” SvD 20/8 -16

De nya ministerierna, Brexitministeriet och Internationella handelsministeriet håller på att byggas upp inför de kommande förhandlingarna, sedan artikel 50 i unionsfördraget utlösts av Storbritannien vilket väntas ske efter årsskiftet, om ett avtal mellan Storbritannien och EU ”där villkoren för dess utträde fastställs, med beaktande av dess framtida förbindelser med unionen.”

Naturligtvis tar det tid att bygga upp de nya ministerierna och förbereda förhandlingarna. ”Davis har fyllt mindre än hälften av de 250 arbetsplatserna på brexitministeriet, medan Fox anställt 100 av de närmare 1000 handelsexperters hans ministerium väntas behöva.” SvD 20/8 -16

En kort presentation av regeringens första planer hölls i parlamentet den 5 september 2016. I parlamentet har Brexitministern David Davis slagit fast att det inte kommer att hållas en andra folkomröstning. SvD 8/9 -16

Vad som kommer ut av förhandlingarna finns all anledning att skärskåda längre fram.

Kaj Lidén

www.EU-kommentar.se

